

הלכות קידוש החודש פרק י"ב - תמלול

סיכום השיעור

סיכום פון פרק י"ב — הלכות קידוש החודש (רמב"ם)

הקדמה כללית צום פרק — דער רמב"ם'ס מעטאדע אין חשבון הראייה

דברי הרמב"ם

דער רמב"ם שרייבט אין פרקים י"ב-י"ז די מסקנות — די פאקטן און נומערן וואס מען דארף כדי אויסצורעכענען צו מען קען זען די לבנה — אָן צו מסביר זיין פארוואס, פון וואו עס קומט, אדער וועלכע מחלוקת'ן זענען דא. ער רופט די זון און לבנה "גופים קדושים".

פשט

דער רמב"ם'ס צוגאנג אין די פרקים פון חשבון הראייה איז אידענטיש מיט זיין מעטאדע אין כל התורה כולה: ער שרייבט נאר "הלכה פסוקה" — מסקנות אָן מקורות, אָן מחלוקת'ן, אָן הסברים. אזוי אויך דא אין אסטראנאמיע שרייבט ער נאר די ידיעות/מסקנות וואס מען דארף כדי צו רעכענען.

חידושים און הסברות

1. "משנה" נישט "תלמוד": דער פרק איז "משנה" — פארטיגע מסקנות. דער "תלמוד" חלק (פארשטיין פארוואס די נומערן זענען אזוי, פון וואו זיי קומען) איז א באזונדערע לימוד. דאס איז דער זעלבער פרינציפ ווי אין אלע אנדערע הלכות אין משנה תורה.

2. דער רמב"ם איז מצמצם זיך נאר צו איין שאלה: צו מען קען זען די לבנה אין א באשטימטע נאכט. ער שרייבט נישט איבער חכמת התכונה בכלל, הגם ער האלט (אין הלכות יסודי התורה און הלכות תשובה) אז עס איז א מצוה צו לערנען סיינעס כדי צו דערקענען גדלות השם. די גמרא (שבת עה.) זאגט: ווער עס קען רעכענען תקופות ומזלות און טוט עס נישט — "ואת פועל ה' לא יבטלו". אבער דער ספר הלכות קידוש החודש איז נאר פאר דעם פראקטישן צוועק.

3. סימפליפיקעישאן: דער רמב"ם זאגט בפירוש אז ער שרייבט נישט פאר אסטראנאמען, נאר פאר פשוט'ע מענטשן. ווען עפעס איז צו קאמפליצירט און נישט נוגע, סקיפט ער עס (צ.ב. סעקונדעס ווען זיי זענען נישט נוגע). אסאך מאל גיט ער נאר מסקנות פון א חשבון אָן צו ווייזן ווי מען קומט צו דעם.

4. ר' חיים קניבסקי'ס הקדמה צו שקל הקודש: ער זאגט אז זיין פירוש טרייט צו טון אויף די אסטראנאמישע הלכות וואס די מגיד משנה און אנדערע מפרשים טוען אויף אלע אנדערע חלקי הרמב"ם: מסביר זיין פון וואו עס קומט, אויפווויזן שוועריגקייטן (ווי אז דער רמב"ם'ס חשבון שטימט נישט פונקטליך מיט די מציאות אדער מיט אנדערע מקורות), און פרובירן תרצ'ן.

5. "רמב"ם איז די גרינגסטע ספר אין אידישקייט": דער רמב"ם איז אייגנטליך דער גרינגסטער ספר צו לערנען, ווייל ער שרייבט נאר מסקנות. די שוועריגקייט קומט נאר ווען מענטשן ווילן מאכן "שטיקלעך תורה" — דאס הייסט, ווען מען גייט טיפער אריין אין מקורות און קשיות. אויפ'ן פשוט'ן לעוועל איז עס גאר פשוט, און די מאטעמאטיק דא איז נאר פלוס, מינוס, טיימס — מען דארף א קאלקולעטאר נאר ווייל די נומערן זענען לאנג, נישט ווייל עס איז קאמפליצירט.

די צענטראלע שאלה פון די פרקים — ראיית הלבנה

פשט

די איינציגע שאלה וואס דער רמב"ם וויל ענטפערן: צו ביום השלושים (נאך 29 גאנצע טעג פון לעצטן ראש חודש) קען מען שוין זען די לבנה היינט ביינאכט (ליל שלשים = ליל ראייה), אדער ערשט מארגן ביינאכט (ליל עיבור — דער חודש איז 30 טעג). דאס איז נוגע צו בית דין — צו זיי זאלן זיצן און ווארטן אויף עדים, צו מקדש זיין דעם חודש.

חידושים און הסברות

1. קידוש על פי חשבון: דער רמב"ם האלט (וועט ברענגען אין פרק י"ח) אז מען קען אמת'דיג מקדש זיין דעם חודש על פי חשבון אפילו בזמן הראייה, אויב מען ווייסט קלאר און עס זענען נישט געקומען עדים. דאס מאכט דעם חשבון נאך מער פראקטיש-הלכתי.

2. די צוויי הויפט-פאקטארן פאר ראיית הלבנה: כדי צו וויסן צו מען קען זען די לבנה, דארף מען וויסן צוויי זאכן — וואו די לבנה איז, און וואו די זון איז:

- די לבנה זאל זיין גענוג ווייט פון די זון אין איין ריכטונג — אז עס זאל שוין זיין א חלק פון אור הלבנה אויסגעדרייט צו אונז (גענוג פון דער מולד איז שוין פארביי, די לבנה האט שוין א שיינענדיגע חלק).

- די לבנה זאל זיין גענוג ווייט פון די זון אין אן אנדערע ריכטונג — אז דער הימל זאל זיין גענוג טונקל. ווייל אנהייב חודש איז די לבנה גאר קליין, און ווען עס איז צו ליכטיג קען מען זי פשוט נישט זען. מען דארף ווארטן ביז נאך שקיעה ווען עס ווערט אביסל טונקל.

3. ווען מען זעט די לבנה: מען זעט די לבנה ערשטע נאכט חודש אלעמאל גלייך נאך שקיעה — בערך 20 מינוט נאך שקיעה ביז בערך א שעה שפעטער. דאס איז ווייל אנהייב חודש פארט די לבנה כמעט מיט די זון, נאר אביסל "אונטערשטעליג" — זי שקע'ט א משהו נאך שקיעת החמה. דערפאר קוקט מען אלעמאל אין מערב זייט ביי שקיעה.

4. באמערקונג: דער רמב"ם האט אליין געזאגט (אין א פריערדיגע הלכה) אז עס קען זיך מאכן אז מען זעט די לבנה אפילו פאר שקיעה אין ערשטן טאג — אבער דאס איז נישט געווענליך.

הלכה א-ב: מהלך אמצע השמש ביום אחד

דברי הרמב"ם

די זון גייט דורך אין איין טאג נ"ט חלקים (מעלות-מינוטן) און ח' שניות (סעקונדעס). דאס הייסט, אביסל ווייניגער ווי איין גאנצע מעלה פון די 360 מעלות פון דעם גלגל.

פשט

די זון באוועגט זיך ארום דעם הימל (דורך די מזלות) אין 365 טעג, אבער דער גלגל האט נאר 360 מעלות. דערפאר גייט די זון יעדן טאג אביסל ווייניגער ווי איין מעלה — גענוי 59 חלקים (מינוטן פון א מעלה) און 8 שניות (סעקונדעס).

חידושים און הסברות

1. פארוואס אביסל ווייניגער ווי א מעלה: 360 מעלות ÷ 365 טעג = אביסל ווייניגער ווי 1 מעלה פער טאג. דאס איז א פשוט'ע סברא — 365 טעג פאר 360 מעלות מיינט אז יעדער טאג דעקט ווייניגער ווי א פולע מעלה.

2. דער רמב"ם פאראייפאכט די נומערן: באמת איז דער מהלך השמש ביום אחד נישט בלויז נ"ט חלקים און ח' שניות — עס זענען דא אויך שלישיות און רביעיות (ווי געלערנט אין פריערדיגע פרקים). אבער פאר איין טאג איז דער חילוק נישט נוגע, דערפאר לאזט דער רמב"ם עס אוועק.

פאר פראקטישע צוועקן דארף מען גרייט האבן: (א) מהלך פון 29 טעג, (ב) מהלך פון א חודש, (ג) מהלך פון א שנת הלבנה (354 טעג ווען חדשים זענען כסדרן). דער רמב"ם גייט גלייך געבן די פארטיגע נומערן — ווען ער זאגט "וראו להיות מוכן וידוע", מיינט ער נישט אז דו זאלסט עס אליין אויסרעכענען, נאר ער גייט דיר עס געבן.

חידושים און הסברות

1. **פארוואס דווקא 29 טעג:** ווייל פון איין ראיה (זעהן די לבנה) ביז די נעקסטע ראיה איז אלעמאל גענוי 29 טעג — "שתשעה ועשרים יום גמורים מליל ראיה עד ליל ראיה של חודש הבא." א חודש מלא (30 טעג) איז נאר א קאלענדער-ענין, אבער פאר ראיה-חשבון איז עס קיינמאל נישט מער ווי 29 טעג. דער ספק אויב מען וועט זעהן די לבנה איז נאר אויף דעם 30סטן טאג — אויב יא, איז ענימער נישט קיין ספק (מען האט שוין געזעהן).

2. **שנה סדירה פלוס איין טאג:** פון איין ראיה פון ניסן ביז דער נעקסטער ראיה פון ניסן איז אלעמאל א שנה סדירה (354 טעג), אדער אמאל 355 טעג. דאס איז ווייל דער אמת'ער חודש איז אביסל מער ווי כ"ט י"ב תשצ"ג חלקים, וואס קען אמאל ברענגען אז אלע חדשים זאלן זיין מלאים, און דאן ווערט די יאר 355 טעג.

הלכה ד (המשך): מהלך גובה השמש (Apogee of the Sun)

דברי הרמב"ם

"נקודה אחת יש בגלגל השמש, וכן בשאר גלגלי שבעה כוכבים... שהכוכב יהיה גבוה מעל הארץ כמה וכמה... ועושה הנקודה של גלגל השמש ושאר הכוכבים חוץ מן הירח סובבות בשוה... ומהלכה — בכל עשרה ימים שניה אחת וחצי שניה שהיא שלשים שלישיות."

פשט

חוץ פון דעם מהלך השמש גופא (וואו די זון שטייט אין הימל), איז דא נאך א פאקטאר — דער **גובה השמש** (apogee), דער פונקט וואו די זון איז אים ווייטסטן פון דער ערד. דער גובה רוקט זיך אויך, זייער פאמעלעך — איין מעלה אין זיבעציג יאר.

חידושים און הסברות

1. **הסבר פון גובה השמש לויט דער אלטער אסטראנאמיע:** לויט דעם אלטן מאדעל, די זון דרייט זיך אויף א פערפעקטע סירקל (גלגל), אבער די ערד איז נישט פונקט אינמיטן פון דער סירקל (eccentric orbit). דערפאר איז די זון אמאל נענטער און אמאל ווייטער פון דער ערד. דער פונקט וואו זי איז אים ווייטסטן הייסט **גובה**. דאס איז וויכטיג פאר'ן חשבון ווייל עס אפגעקומט ווי שנעל די זון דאכט זיך צו באוועגן פון אונזער פערספעקטיוו.

2. **דער גובה דרייט זיך אויך:** דער גובה-פונקט בלייבט נישט אויף איין פלאץ, נאר ער דרייט זיך ארום — איין מעלה אין זיבעציג יאר. דאס מיינט אז א פולע רונדע (360 מעלות) נעמט $360 \times 70 = 25,200$ יאר. דאס איז וואס מ'רופט היינט "precession". א משל: קוק עס אן ווי א בארג וואס זיין שפיץ דרייט זיך ארום דער וועלט — כאטש דער גלגל אליין איז א פערפעקטע סירקל, פון דער ערד'ס פערספעקטיוו זעט מען א "שפיץ" (דער ווייטסטער פונקט) וואס רוקט זיך.

3. **נומערישע וואלועס פאר'ן גובה השמש:** מהלך פון 10 טעג = 1.5 שניות (סעקונדעס); 100 טעג = 15 שניות; 1000 טעג = 2 חלקים 30 שניות; 29 טעג = 4 שניות; א שנה סדורה = 53 שניות. דאס זענען זייער קליינע נומערן ווייל דער גובה רוקט זיך כמעט נישט.

עיקר (Epoch) — דער אנהייב-פונקט פאר'ן חשבון

דברי הרמב"ם

"העיקר שממנו תתחיל לעולם הוא מתחלת ליל חמישי, ג' ניסן שנת ד' אלפים תתקל"ח." מקום השמש דעמאלט: "ז' מעלות ג' חלקים ל"ב

ביי צען טעג אבער קומט שוין צוריק א קליינע דיפערענץ — און דאס דערקלערט פארוואס ווען מען מולטיפלייט $10 \times (59 \text{ חלקים, } 8 \text{ שניות})$ קומט נישט אויס גענוי דער נומער וואס דער רמב"ם גיט פאר צען טעג. דער רמב"ם האט אריינגערעכנט די שלישיות/רביעיות אין זיינע פארטיגע נומערן, אבער ער זאגט אונז נישט ווי ער האט דאס גערעכנט.

הלכה ב-ג: מהלך השמש פאר פארשידענע צייט-פעריאדן (10, 100, 1000 טעג)

דברי הרמב"ם

דער רמב"ם גיט פארטיגע נומערן: פאר 10 טעג — דער מהלך. פאר 100 טעג — 98 מעלות, 33 חלקים, 53 שניות. פאר 1000 טעג — שארית מהלך פון 265 מעלות, 38 חלקים, 50 שניות. פאר 10,000 טעג — שארית פון 136 מעלות, 28 חלקים, 20 שניות.

"וכן אם תרצה לעשות סימנים... לשני ימים, לשלשה, לארבעה, עד עשרה... ודבר גלוי וידוע, מאחר שידעת מהלך יום אחד" — ווייסטו אלעס.

פשט

דער רמב"ם גיט פארטיגע טאבעלן פאר פארשידענע צייט-פעריאדן. ביי 1000 טעג און מער גיט ער נאר דעם "שארית מהלך" — דער רעמינידער נאכדעם מען ציט אראפ פולע סירקלען (360 מעלות), ווייל מען וויל נאר וויסן וואו די זון שטייט אויפן הימל, נישט וויפיל מאל זי איז ארומגעגאנגען. דער רמב"ם זאגט אויך אז מען קען זיך אליין מאכן טאבעלן פאר וועלכע נומער מען וויל, ווייל אז מען ווייסט דעם מהלך פון איין טאג, קען מען אלעס אויסרעכענען.

חידושים און הסברות

1. **מסקנות, נישט חשבונות:** א וויכטיגער יסוד — דער פרק איז נישט געשריבן אז מען זאל לערנען ווי צו רעכענען, נאר אז מען זאל נוצן די פארטיגע רעזולטאטן. דער רמב"ם גיט נאר מסקנות (פארטיגע נומערן), נישט דעם "נמצא" (דעם רעכן-פראצעס). דאס איז אנדערש ווי ביי מולד הלבנה אין די פריערדיגע פרקים, וואו דער רמב"ם האט אויסגעלערנט דעם פראצעס אליין.

2. **פארוואס $10 \times 59:08$ שטימט נישט מיט דעם נומער פאר 10 טעג:** ווייל דער רמב"ם האט אין דעם 10-טעג נומער שוין אריינגערעכנט די שלישיות/רביעיות וואס ער האט אוועקגעלאזט ביי איין טאג. א לומד וואס קלערט אריין זעט דעם חילוק, אבער פאר פראקטישע צוועקן דארף מען עס נישט וויסן — מען נוצט פשוט דעם רמב"ם'ס פארטיגע נומער.

3. **שארית מהלך ביי 1000 טעג:** ביי 1000 טעג האט די זון שוין געמאכט מער ווי צוויי פולע סירקלען ($365 \times 2 = 730$ טעג), דער רעמינידער פון $1000 \div 365 \sim 2$ גיט דעם שארית. מען דארף נאר וויסן וואו אויפן הימל די זון שטייט, נישט וויפיל יארן זענען פארביי.

4. **קשיא: פארוואס האט דער רמב"ם געמאכט 10,000 טעג?** דער רמב"ם גייט קיינמאל נישט נוצן די 10,000-טעג נומערן אין פראקטיק, ווייל ער גייט אלעמאל רעכענען מיט יארן (ווי ער זאגט גלייך דערנאך). אפשר האט ער עס געבראכט בלויז כדי אויסצולערנען ווי די מעטאדע ארבעט (ווי מען רעכנט שארית מהלך, אז"ו), נישט פאר פראקטישע נוצן.

הלכה ד: וואס דארף מען טאקע האבן גרייט — 29 טעג, חודש, און שנה

דברי הרמב"ם

"וראו להיות מוכן וידוע מהלך אמצע השמש לתשעה ועשרים יום... ולשנים עשר חודש שהן ימי שנת הלבנה בזמן שחדשיה כסדרן" — 354 טעג (שנה סדירה).

פשט

און לבנה, וועט מען דעמאלט אויסגלייכן דעם חילוק פון אומגלייכע טעג.

פלעקסיבילקייט פון עיקר — מ'קען מאכן א נייעם עיקר

דברי הרמב"ם

"דו מוזט נישט גיין מיט מיין עיקר — דו קענסט מאכן עני אנדערע עיקר." ווען דו ווייסט שוין וואו די זון איז אין א געוויסן טאג, קענסטו דאס נוצן אלס נייעם עיקר. "הרשות בידך". מ'קען אנהייבן דעם חשבון פון אנהייב פון א מחזור, אדער פון א באשטימטע הונדערט יאר.

פשט

דער עיקר פון ג' ניסן ד'תתקל"ח איז נישט מעכב — יעדער באקאנטער פונקט קען דינען אלס עיקר. דער חשבון בלייבט דער זעלבער, ווייל מ'רעכנט אלץ רעלאטיוו. מ'קען דעם עיקר שטעלן וואו מ'ווייל — פריער אדער שפעטער פון דעם רמב"ם'ס עיקר — און דער רעזולטאט וועט זיין דער זעלבער.

חידושים און הסברות

1. **דער רמב"ם'ס מעטאד אין דעם הלכה:** פריער האט דער רמב"ם גערעכנט מיט צען טויזנט טעג (גאנצע טעג), יעצט רעכנט ער מיט שנים פשוטות. ער דערקלערט אז מ'דארף וויסן וועלכע טיפ יאר יעדע יאר איז געווען — שנה סדורה (354 טעג), שנה שחודשיה שלימים (אין טאג מער), שנה חסרה (אין טאג ווייניגער), שנה מעוברת (29, 30, אדער 31 טעג מער פון א שנה סדורה). מ'לייגט צו אדער נעמט אפ לויט וויפיל יארן ס'איז געווען, און מ'קומט אן צו דער געוואונטשענער צייט.

2. **פארוואס איז דער רמב"ם מאריך אין דעם ענין — א וויכטיגער חידוש:** דער רמב"ם האט באוואוסטזיניג געמאכט א נייע עיקר — אנשטאט צו רעכענען פון בריאת העולם (דער מולד בהר"ד אדער תקופת ניסן הראשונה), ווי די גמרא רעכנט, האט דער רמב"ם אנגעהויבן פון א שפעטערדיגע צייט. דאס קען ארויסרופן א טענה: פארוואס האט דער רמב"ם געביטן דעם עיקר פון דער גמרא? **דערפאר איז דער רמב"ם מאריך צו באווייזן אז מ'קען צוריקרעכענען (בעקווארדס) —** אז מ'קען פון זיין עיקר צוריקגיין ביז בריאת העולם און וויסן וואו די זון איז געווען דעמאלט. דאס באווייזט אז ס'איז קיין סתירה נישט צו דער גמרא — ס'איז בלויז א פראקטישע בקיצור'דיגע שינוי, נישט א מהותדיגע.

3. **אן אלטערנאטיווע הסבר פארוואס מ'וואלט געוואלט א נייע עיקר:** גאנץ פראקטיש — פאר א געוויסע צורך איז גרינגער צו ארבעטן מיט א נומער וואס איז "עוון" (גלייך), וואס קומט אויס אויף אן אנדערע צייט. ס'איז א ריין פראקטישע זאך, נישט קיין אידעאלאגישע.

4. **פראקטישער נוצן:** ווען מ'האט שוין אויסגערעכנט מקום השמש פאר היינט, קען מען פון היינט אנהייבן רעכענען ווייטער, אנשטאט אלעמאל צוריקצוגיין צום אריגינעלן עיקר.

5. **דער יסוד פון דעם גאנצן חשבון:** דער גאנצער חשבון איז א קדמה צו א פראקטישע רעכענונג. עס ארבעט נאר אויב מ'נעמט אן דעם רמב"ם'ס פרעמיסן — אז די זון איז געווען אין דעם פלאץ אין יענער צייט, און זי גייט יעדן טאג א באשטימטע שיעור. פון דארט מאכט מען פלוס אדער מינוס, און מ'קומט אן וואהין מ'דארף.

6. **דער זעלבער פרינציפ גילט פאר ירח און שאר כוכבים:** דער רמב"ם זאגט אז דעם זעלבן מעטאד קען מען אנווענדן פאר דער לבנה און אנדערע שטערן, אויב מ'ווייסט זייער מהלך.

סיום: מיט דעם ווערט אפגעשלאסן פרק י"ב פון הלכות קידוש החודש — דער פרק וואס שטעלט אוועק דעם יסוד פון מהלך אמצע השמש, מהלך גובה השמש, דעם עיקר, און ווי מ'רעכנט מקום השמש פאר א באשטימטן טאג.

שניות ממזל טלה — סימן זגל"ב. גובה השמש דעמאלט: "כ"ו מעלות מ"ה חלקים ח' שניות ממזל תאומים — סימן כ"ו מ"ח."

פשט

דער רמב"ם שטעלט אוועק א פיקסירטן אנהייב-פונקט (epoch) פון וועלכן מ'רעכנט אלע חשבונות. ער גיט אן וואו די זון וואו דער גובה השמש זענען געווען אין יענעם מאמענט.

חידושים און הסברות

1. **דער עיקר איז א פאקט, נישט א חשבון:** דער רמב"ם שטעלט עס אוועק "כהלכותא בלי תמא" — ווי א פאקט. מ'דארף נאר גלייבן דעם רמב"ם אז דעמאלט איז דאס אזוי געווען, און פון דארט רעכנט מען ווייטער.

2. **פארוואס דארף מען א עיקר:** אלע נומערן וואס דער רמב"ם האט פריער געגעבן (מהלך פאר א טאג, חודש, יאר) זענען נאר **דיסטאנצן** — וויפיל די זון פארט. אבער מ'דארף אויך וויסן פון וואו מ'הייבט אן. דער עיקר גיט דעם סטארטינג פוינט.

3. **סימנים אלס מנעמאניק טול:** דער רמב"ם נוצט סימנים (מנעמאניק קאודס ווי זגל"ב, שמ"ח נ"ה, כ"ו מ"ח) כסדר דורכאויס דעם פרק. דער פוינט איז אז נומערן אליין (ווי "29, 200, 3, 700, 1") וואלט קיינער נישט געדענקט, אבער א סימן מאכט עס געדענקבאר.

דוגמא פון חשבון — מקום השמש

דברי הרמב"ם

אויב מ'ווייל וויסן מקום השמש תחלת ליל שבת י"ד תמוז פון יענעם יאר — דאס איז פונקט 100 טעג נאכ'ן עיקר. מ'נעמט מהלך פון 100 טעג (צ"ח ל"ג) און לייגט צו צום עיקר (ז' ג' ל"ב). קומט אויס: ק"ה ל"ז כ"ה — דאס איז ט"ו מעלות ל"ז חלקים כ"ה שניות ממזל סרטן.

פשט

א פראקטישע דוגמא ווי מ'רעכנט מקום השמש: נעם די צאל טעג פונעם עיקר, נעם דעם מהלך פאר יענע צאל טעג, לייג צו צום עיקר, און דו ווייסט וואו די זון איז.

חידושים און הסברות

1. **"קבץ מין אל מינו":** מ'לייגט צו מעלות צו מעלות, חלקים צו חלקים, שניות צו שניות — ווי שוין פריער געלערנט.

2. **ק"ה = מזל סרטן:** מזל סרטן איז דער פערטער מזל (נאך טלה, שור, תאומים), דאס הייסט עס הייבט זיך אן ביי 90°. ק"ה מיינט 15° אין מזל סרטן.

באמערקונג וועגן אומגלייכע טעג

דברי הרמב"ם

דער מקום אמצע השמש וואס קומט אויס פון דעם חשבון קען זיין אמאל תחלת הלילה בשעה לפני השקיעה אדער נאך דער שקיעה א שעה, ווייל מ'רעכנט לויט גאנצע טעג פון 24 שעה, אבער שקיעה איז נישט אלעמאל די זעלבע צייט. זארג דיך נישט — מ'וועט עס משלים זיין ווען מ'קומט צום אמצע ירח.

פשט

ווייל מ'רעכנט לויט פיקסירטע 24-שעה טעג, קען דער רעזולטאט זיין א ביסל אפ פון דער אמת'ער שקיעה-צייט. דאס וועט קארעקטירט ווערן שפעטער ווען מ'רעכנט דעם אמצע ירח.

חידושים און הסברות

1. דער גאנצער חשבון פון מקום השמש איז נאר א שטאפל צום אמת'ן ציל — **צו וויסן וואו די לבנה איז** (ראיית הלבנה). ווען מ'וועט צוזאמברעכן זון

הלכות קידוש החודש, פרק י"ב — הקדמה לחשבון ראית הלבנה

הקדמה כללית לפרקים י"ב–י"ז

דער רמב"ם'ס דרך אין די פרקים פון חשבון הראייה

רבתי, אונז לערנען מיר די הייליגע ספר משנה תורה פון די הייליגע איד ר' משה בן ר' מיימון, חכם המפורסם, צדיק יסוד עולם, צדיק אמת. און אונז לערנען הלכות קידוש החודש, און אונז לערנען פרק י"ב. מ'גייט לערנען וועגן די הייליגע זון און די הייליגע לבנה. מ'גייט שוין יא זיין אזא הייליגע מוד. ווי דו זאגסט אז דער רמב"ם רופט זיי... יא, גופים קדושים. דאס איז דא א פלאץ וואס ער רופט זיי. יא.

לאמיר זאגן בערך, ווייל דא, אזוי ווי דער רמב"ם האט שוין געמאכט זיין הקדמה בעצם צו וואס ער טוט דא אין די אלע פרקים ביז פרק י"ז, האט ער שוין געזאגט בעצם פריער אין די פריערדיגע פרק וואס ער טוט, אבער יעצט אז מיר גייען זאגן געוויסע הקדמות פאר די עצם חשבון, וועל איך זאגן בקיצור וואס איך זאג נאך פון דער הייליגער רמב"ם המבואר פון רבי... איך ווייס נישט וואס ער הייסט, לובאוויטשע? ניין, לומענגל האט געמאכט א ספר רמב"ם הארוך. און דער רמב"ם מבואר, שטייט, ווייס איך נישט ווער איז דער מחבר, ס'איז מסתמא א טיעם, ס'איז פון די ליובאוויטשעס, הייסט מען אדירות חסידים, אבער זיי האבן געשריבן א שיינע הסבר אויף אופן פשוט אויף הלכות קידוש החודש. און איך זאג נאך בערך וואס איך האב פארשטאנען פון די נושא דא אזא זאך.

דער רמב"ם'ס מעטאדע: משנה, נישט תלמוד

אונז האבן געלערנט, אונזער רמב"ם האט שוין געזאגט אין די פריערדיגע פרק, אז אונז זענען, ס'איז דא אוודאי א גרויסע חכמת התכונה, א גרויסע חכמה פון וויאזוי די וועלט ארבעט, וואס ווער ס'איז נישט קוריסט וועגן דעם איז נישט קיין רוחו נכונה ודעתו, וואסעווער ס'זענט אווער דער, לבו טעה ולדעת החכמה. דאס איז אמת.

ועם כל זה, דער ספר הלכות קידוש החודש איז נישט געשטעלט צו מסביר זיין די אלע מהלכי הכוכבים פון כל התורה כולה פון די גאנצע וועלט. דאס איז אוודאי א גרויסע ענין צו לערנען. און דער רמב"ם זאגט אז ס'איז א מצוה, אין יסוד התורה און אין הלכות תשובה זאגט דער רמב"ם אז ס'איז א מצוה, יעדער איד זאל זיך פארנעמען, יעצט קומט אן עשרת ימי תשובה באלד, צו לערנען מער סיעענס, דורכדעם צו וויסן גדלות השם. די גמרא זאגט אז ווער ס'קען רעכענען תקופות ומזלות ואינו מחשב, עליו הכתוב אומר ואת פועל ה' לא יבטו, ער וויל נישט קוקן אויף די פעולות פון דער אייבערשטער.

אבער, עם כל זה, דער רמב"ם'ס ספר איז נישט אויף די גאנצע זאך, נאר אויף די איין מצומצמ'דיגע זאך וואס איך האב געזאגט פריער, איך מיינ ער גייט עס זאגן דא אויך אין דעם פרק נאכאמאל, צו וויסן די תירוץ פאר איין שאלה.

מיר האבן געלערנט נעכטן אז ווען מ'לערנט ענייניג דארף מען אלעמאל האלטן פאקוס צו וויסן וואס מ'ויל וויסן, ווייל נישט אלעמאל קען מען דאך לערנען כל אדם כולו אויף איינמאל און מ'קומט ערגעץ נישט אן. סאו דא וויל דער רמב"ם וויסן די תירוץ אויף איין שאלה, וואס איז ווען מ'קען זען די לבנה. דאס איז די גאנצע.

דער רמב"ם'ס ציצום: נאר וואס איז נוגע לענין

ער קען זאגן אזוי, אז א אידישער חכם דארף וויסן אלע חכמות השמים, אבער אין סנהדרין האט מען לכל הפחות דאס געדארפט זיכער וויסן, הלכות קידוש החודש. ווי שטארק... ס'איז דא א חלק אסטראנאמיע וואס יעדער דיין אין סנהדרין האט געמוזט וויסן. לכאורה, ווי שטארק מ'וואלט עכט געדארפט וויסן, האבן מיר שוין גערעדט, ס'איז נישט קלאר.

וועגן דעם איך גיי א גאנצע צייט צוריק אז די ריזן פארוואס דער רמב"ם איז אזוי פארקאכט, און עס איז יא וועגן די חכמה שבו, אבער פון לענדער דעם

איז ער מורא'דיג מצמצם צו וויסן נאר די חלק וואס איז נוגע צו דאס.

יעצט, וועל איך זאגן נאך א חידוש, א וויכטיגע זאך. נישט נאר אז דער רמב"ם איז זיך מצמצם נאר צו זאגן דעם חלק הנוגע לענין החשבון, צו וויסן צו מ'קען היינט זען די לבנה, ממילא צו די בית דין זאלן זיצן, אדער צו זיי זאלן מקדש זיין די עדים, אדער ער האט געברענגט אז מ'גייט זען אין פרק י"ח אז דער רמב"ם האלט אז מ'קען אמת'דיג מקדש זיין על פי החשבון אפילו בזמן ראייה, אויב מ'ווייסט קלאר און ס'איז נישט געקומען קיין עדים, קען זיין אז מ'קען מקדש זיין על פי חשבון אפילו. די אלע זאכן.

דער רמב"ם'ס דרך הלימוד: אזוי ווי אין כל התורה כולה

אפילו דאס האט ער נישט מסביר געווען, האט ער געטון בעצם אזוי ווי דער רמב"ם טוט אין כל התורה כולה. איז דער רמב"ם'ס דרך הלימוד וואס ער לערנט אונז אויס די סיעענס, איז די זעלבע דרך הלימוד וואס ער לערנט אונז אויס גמרא און הלכות פון אלע זאכן.

דהיינו, אז ער זאגט אונז נישט, ער הייבט אונז נישט אן צו מסביר זיין די פארוואס און וויאזוי מ'ווייסט און די אלע מחלוקת'ן וואס זענען דא, און ווער זאגט אזוי און ווער איז גערעכט וכו'. ער איז נישט אינטערעסירט אז זיי זאלן דאס פארשטיין, ס'וועט אוודאי דאס זיין די שליש בתלמוד, מ'דארף דאס לערנען, אבער יעצט לערנען מיר משנה.

סאו דאס האט דער רמב"ם אויך געשריבן בתור משנה, וואס ס'שטייט נאר די ידיעות, המסקנות הידיעות וואס מ'דארף וויסן כדי צו קענען רעכענען. אוודאי, די רעכענען וואס דער רמב"ם זאגט אין מצוה, דאס מוז מען אליינס רעכענען, ווייל יעדע חודש איז אן אנדערע חשבון.

דער רמב"ם האט נישט געמאכט פלעין א טשארט פון יעדע חודש אז ס'איז כפול הדורות ווען מ'קען זען די לבנה. ער האט געמאכט א לוח, אבער א לוח כללי איז נישט קיין לוח פרטי. ניין, ער האט יא געמאכט א לוח, ווייל וואס ער מאכט דא איז בעסיקלי לוחות, נאר די לוח איז חשבונות. בערך אזוי ווי ס'איז דא א לוח אין די פריערדיגע פרקים אויף ווען די חודש גייט זיין, און ס'שטייט פון שרייבן שנת תשפ"ו, און אזוי שרייבט ער אז ס'איז דא א מחזור פון ניינצן יאר און ס'קומט אויס וכדומה.

די זעלבע זאך איז דא. ער שרייבט געוויסע כללים פון פאקטן, ער שרייבט נישט וויאזוי מ'ווייסט זיי און ווער זאגט און אזוי ווייטער, וואס בעיסד אויף דעם קען מען פשוט צוזאמערעכענען וואס ער גייט אויסרעכענען צום סוף פון די חשבון וויאזוי מ'ווייסט צו מ'קען זען די לבנה. סאו דאס איז די גרויסע, אזוי ווי קיצור, אדער הלכה פסוקה וואס דער רמב"ם טוט אפילו אין די הלכות.

די מפרשים'ס דרך: מסביר זיין די מקורות

און די אלע מפרשים, בעצם, כ'האב געזען ר' חיים קניבסק'ס הקדמה וואס מיר האבן פריער געלערנט צו זיין ספר שקל הקודש, זאגט ער אז דאס איז בעצם וואס ער טרייט צו טון אין זיין פירוש אין רוב פון די הלכות, צו מסביר זיין אזוי ווי די אלע מפרשים טוען אלע חלקי הרמב"ם, צו מסביר זיין אזוי ווי דער מגיד משנה, צו מסביר זיין די פאר אויף אויס, פון וואו קומט עס?

יא, נאכדעם איז שווער, ס'איז דא שווערער, דער רמב"ם זאגט זאכן וואס שטימען נישט, ס'איז דא שווערער רמב"ם'ס אין די הלכות אויכעט. דאס הייסט, די זעלבע סארט שוועריגקייט, אז לכאורה, אז מ'קוקט אריין אין די מציאות אדער אין די מקורות, זעט מען אז ס'שטימט נישט פונקטליך זיין חשבון וכדומה, אזעלכע סארט פראבלעמס.

אבער אונזער דרך הלימוד איז קודם צו טון וואס דער רמב"ם האט געוואלט אונז טון.

די פשוטות פון די מעט אין די פרקים

סאו ממילא האבן אונז בעצם די אלע פרקים שוין די גרינג, ווייל אסטראנאמיע און מעט איז אפשר שווער, אבער די מעט וואס דער רמב"ם מאכט דא איז אלעס פשוט'ע מעט פון פלוס מיינעס טיימס. ס'איז גארנישט,

די לבנה זעט מען נישט אין די זעלבע פלאץ פון הימל א גאנצע חודש, ס'איז דארט א שקיעה און א זריחה, און די סדר איז אנהייב חודש אלעמאל פארט עס כמעט מיט די זון. אביסל אונטערשטעליג פון די זון, סאו מ'זעט עס נאך אביסל פאר די שקיעה הלבנה, וואס איז א משהו נאך שקיעת החמה. שטימט?

דאס איז אנדערע ווערטער, אויב איינער וויל גיין זוכן די לבנה די ערשטע טאג חודש, וועט ער גיין ביי די שקיעה און קוקן אין מערב זייט צו זען צו ער קען עס זען. דאס איז דער כלל.

די צוויי פאקטארן: גרייס פון די לבנה און ווייטקייט פון די זון

יעצט, אויב אזוי, דארף מען וויסן אז ס'זענען דא צוויי בייסיגע זאכן וואס איז נוגע צו מ'קען זען די לבנה.

איינס איז אז די לבנה איז שוין גענוג גרויס, און אנדערע ווערט עס שוין גענוג ווייט פון די זון און די הימל, וואס איז נישט גלייך ביי די קיבוץ וואס מ'קען עס נישט זען. ס'איז שוין דא א חלק פון די אור פון די לבנה וואס איז אויסגעדרייט צו אונז, וואס שיינט צו אונז.

און **די צווייטע זאך**, וועגן דעם איז נוגע אמת'דיג די זון וואס ער זאגט אונז יעצט, אבער ביידע. די צווייטע זאך איז אז מ'דארף וויסן אז ס'זאל זיין גענוג ווייט פון די זון אין אן אנדערע וועג. מ'וועט זען שפעט פונקטליך אין וועלכע צוויי וועגן אונז רעדן דא ווייט פון די זון, איינס איז דער וועג און איינס איז יענער וועג.

פארוואס? פאר א פשוט'ע זאך, ווייל אזוי ווי אינמיטן טאג געווענליך זעט מען נישט די לבנה. פארוואס? פשוט ווייל ס'איז צו לעכטיג, און בפרט אנהייב חודש. אמאל אינמיטן חודש קען מען עס יא זען אויב ס'איז ווייט פון די זון און ס'איז נישט צו לעכטיג. אבער בפרט אנהייב חודש איז דא גאר א קליינע לבנה, און ווען ס'איז אינגאנצן לעכטיג קען מען עס פשוט נישט זען.

ממילא דארף מען ווארטן אז ס'זאל ווערן אביסל טונקל. הגם טעארעטיקלי, און ס'מאכט זיך אפשר אמאל אז מ'קען זען די לבנה אפילו פאר די שקיעה אין די ערשטע טאג. דער רמב"ם האט דאך געזאגט אזא הלכה אז פאר נאכט, יא, ס'קען זיך מאכן. אבער געווענליך קען מען נישט.

איז ממילא דארף מען וויסן אויסצורעכענען צו ס'גייט זיין טונקל די נאכט. און די אנדערע בערטער ווי לאנג די שקיעה גייט נעמען, מיט דעם וויאזוי מ'רעכנט דאס, צו וויסן צו מ'גייט קענען זען די לבנה.

די מסקנה: מען דארף וויסן וואו די לבנה און וואו די זון

סאו בעיסיקלי, צו גרייט צו וויסן די ידיעת ראית הלבנה, דארף מען וויסן וואו די לבנה גייט זיין און וואו די זון גייט זיין.

פרק יב: מהלך אמצע השמש – ווי שנעל פארט די זון

הלכה א-ב: מהלך השמש ביום אחד – די גרונט-נומער

Speaker 1

אקע? שטימט? די ערשטע זאך וואס מ'דארף וויסן אויב אזוי, איז ווי ווייט מען וואו די זון גייט זיין, דארף מען וויסן ווי שנעל פארט די זון. די זון פארט דאך ארום די גלגל יעדע יאר, אזוי ווי מ'האט דאך געלערנט פריער. דארף מען וויסן ווי שנעל ס'פארט יעדן טאג, וועסטו רעכענען וואו ס'איז.

און דער רמב"ם האט געמאכט זייער גרינג די חשבון, אזוי ווי זיי האבן געזאגט אין די פריערדיגע חלק, אזוי ווי מ'האט געטון ביי די מולד, אז דער רמב"ם האט דיר געזאגט אז איך קען אנהייבן פון א געוויסע טאג און דיר זאגן וואו די זון איז געווען יענעם טאג, נאכדעם וועסטו פשוט מאכן פלאס, לויט וויפיל ס'גייט יעדן טאג און יעדן חודש און יעדע יאר, וועסטו וויסן צוצולייגן, און אזוי ווי מ'האט אויסגעלערנט אין די פריערדיגע פרק, וויאזוי צו מאכן די חשבונות, וויאזוי צו מאכן די פלאס מיט די רעמענדערס, און וויאזוי צו מאכן ווען ס'ווערט מער ווי דריי הונדערט און זעכציג וכו'. דעסט אלע, די הול טינג דעסט אין די פרק.

מ'דארף א קאלקולעטאר אבער נעמען א פען, ווייל ס'איז לענגערע נאמבערס, מ'קען עס נישט טון אין קאפ. אבער ס'איז נישט קאמפליצירט, אסאך מאל סקיפט ער בפירוש.

ווי ער האט געזאגט, ווען ס'איז צו קאמפליצירט און ס'איז נישט נוגע, סקיפט ער עס בפירוש. יא, around numbers, אדער around מיינט ער נעמט ער לערנט אראפ די קלענערע לעוועלס, אזוי ווי די סעקונדעס, זאגט ער אונז נישט אמאל אויב ס'איז נישט נוגע וכדומה. און ער זאגט אונז אסאך מאל די מסקנות פון א געוויסע חשבון, וואס ער זאגט נישט אפילו וויאזוי ער זאל אנקומען צו די חשבון. ער זאגט נאר, אויב דו ווילסט רעכענען צו מ'קען זען די לבנה, וועסטו נוצן די נאמבער. פארוואס די נאמבער? אזוי האט דער רמב"ם געזאגט.

"רמב"ם איז די גרינגסטע ספר אין אידישקייט"

סאו, ס'איז גאנץ גרינגע פרקים באמת, ס'איז אסאך גרינגער ווי רוב אנדערע פרקים אין די רמב"ם. דאס הייסט, בעצם אזוי גרינג ווי אלע פרקים, ווייל דער רמב"ם זאגט די מסקנות. סאו, אונז וועלן לערנען פשוט וואס ס'שטייט. מאכט סענס? מ'דארף זיך נישט טיף אריינלייגן. איך זאג עס, יא, מ'דארף פשוט מאכן די... ס'איז זייער סימפל בעיסיקלי וואס דער רמב"ם האט געטון. סאו זיכער דער פרק איז דאך אלץ זייער סימפל.

ס'ווערט נאר ממש קאמפליצירט אסאך שפעטער ווען מ'קומט צו פרק י"ז, וואס דעמאלטס קומט די עקשועל חשבונות וואס מ'דארף מאכן. אבער אפילו דעמאלטס, זאגט ער, דער רמב"ם האט געטון זיין בעסט אז ווער געזאגט ס'זאל זיין... ווי האט ער גערופן די פריערדיגע פרק? פאר ווער ס'איז נישט רגיל, דער רמב"ם זאגט קלאר, איך מאך עס נישט פאר דער וואס איז אן אסטראנאם. דער וואס איז אן אסטראנאם, ער טוט אפגעקומען קשיות אויפ'ן רמב"ם. דער רמב"ם מאכט עס פאר פשוט'ע יעדן.

סאו, יעצט לאמיר... סאו, דאס איז אן הקדמה צו די דרך פון די פרקים, און כדי עס אויסצוזאגן פאר דעם עולם ביי סיקרעט אז ס'איז גאר גרינג. ס'איז נאר שווער אזוי ווי גאנץ רמב"ם. רמב"ם איז די גרינגסטע ספר אין אידישקייט, עווער. ס'איז נישטא קיין איין אידיש ספר אין די וועלט וואס איז גרינגער צו לערנען פון רמב"ם. און עס כל זה, אין די שיעור הערט מען אלץ פון הארבע רמב"ם מ'ס. פארוואס? ווייל מענטשן, אידן האבן עפעס א תאוה אז ס'זאל זיין שווער, ווייל דעמאלטס קען מען מאכן שטיקלעך תורה. יא.

די צענטראלע שאלה: צו מען קען זען די לבנה ליל שלוש

סאו יעצט, לאמיר זאגן א זאך אין נאך אקדמה וואס מיר האבן אויך פארשטאנען פריער. יעצט, וואס דארף מען וויסן? זיי האבן געזאגט אז זיי האבן נאר איין שאלה, און די שאלה איז צו, דער רמב"ם גייט עס זאגן קלאר, צו די דרייסיגסטע טאג, דאס הייסט צו נאך ניין און צוואנציג גאנצע טעג פון די לעצטע מאל וואס ס'איז געווען א נייע לבנה, צו היינט ביינאכט קען מען זען די לבנה, אדער נאר מארגן ביינאכט. דאס איז די גאנצע שאלה.

רייט, צו בליל ראיה אדער בליל עיבור, צו דער חודש דארף זיין ניין און צוואנציג טעג אדער דרייסיג טעג. רייט, היינט מאכט מען מיט א חשבון, אבער ווען מ'האט געמאכט על פי ראיה האט מען געדארפט דאס וויסן.

די צוויי הויפט-פאקטארן פאר ראיית הלבנה

יעצט, כדי דאס צו וויסן, דארף מען וויסן בעיסיקלי צוויי זאכן. דאס איז וואס דער רמב"ם גייט אונז אויסלערנען. ס'איז דא באמת זייער אסאך זאכן וואס מ'קען אריינלייגן אין די חשבון, אבער דער רמב"ם האט געמאכט זייער א סימפליפיקעישאן. מ'דארף וויסן בעיסיקלי צוויי זאכן.

די כלל: ווען און וואו מען זעט די לבנה

סאו מ'דארף וויסן די כלל הדבר. אז די לבנה, די ערשטע נאכט וואס מ'קען איר זען, זעט מען איר אלעמאל גלייך נאך די שקיעה, אז בערך צוואנציג מינוט נאך די שקיעה, זאגט דער רמב"ם, און ביז בערך א שעה שפעטער, אדער ווענדט זיך, ביז ס'וועט זיין א חלק פון די חשבון. ווייל אזוי, לאמיר נישט זאגן די ריזן פארוואס, איך זאג נאר א פאקט.

אין טויזנט טעג. יעצט, ביי טויזנט טעג זאגט ער נישט די מהלך, נאר ער זאגט שארית מהלך. פארוואס? ווייל זיי האבן דאך געלערנט אז טויזנט איז מער ווי דריי הונדערט פינף און זעכציג. נאך דריי הונדערט פינף און זעכציג הייבן זיי זיך אן צוריק קיין פון זעה, ווייל ס'איז דאך פאר אין א סירקל. ממילא דארפן זיי נאר רעכענען וויפיל די רעמענדער איז ווען דו צוטיילסט טויזנט אויף דריי הונדערט פינף און זעכציג. איך וויל נאר וויסן וואו ס'איז אין הימל. איך וויל נישט וויסן ווי זאך צייט ס'איז פון דריי יאר צוריק.

רייט, קומט אויס. נישט צולייגן. קומט אויס, ס'בלייבט צוויי הונדערט. וואס הייסט? אין די טויזנט טעג איז עס געגאנגען אויסער די פול סירקל צוויי מאל, איז עס געגאנגען נאך **מסעמא חמש ושישן מיילעס. און אכט און דרייסיג חלקים און פופציג סעקונדעס.** דאס הייסט, אויב דו וויסט וואו די זון איז געווען טויזנט טעג צוריק, לייגסטו צו די נאמבער, וויסטו וואו ס'איז היינט.

די זעלבע זאך פאר צען טויזנט טעג. פאר צען טויזנט טעג, זאגט דער רמב"ם, קומט אויס **הונדערט און זעקס און דרייסיג מיילעס.** סארי. **אכט און צוואנציג חלקים און צוואנציג סעקונדעס.** און אזוי זאגט דער רמב"ם, **ועל דרך זה** קענסטו מאכן די מעט וועלכע נאמבער דו ווילסט.

און וואס איז די מטרה פון די גאנצע זאך? גארנישט. אז דו וויסט א יום וואס דער רמב"ם גייט רופן עיקר, ווי הייבט מען אן, וועסטו צולייגן דאס, וועסטו וויסן וואו די זון איז היינט.

הלכה ג: מען קען אליין מאכן סימנים פאר יעדע נומער

Speaker 1

זאגט דער רמב"ם, יא, דער רמב"ם האט דאך יעצט געמאכט סימנים וואס איז גרינג, רייט? די זעלבע זאך קענסטו אליין מאכן סימנים. ער האט געמאכט סימנים אויף הונדערט טעג און אויף צען טויזנט טעג און אזוי ווייטער, אבער דו קענסט מאכן סימנים אויף וועלכע נאמבער דו ווילסט, **שני ימים, לשלשה, לארבעה, עד עשרה.** יא, ווייל דעם האסטו דאך נישט געמאכט. דער רמב"ם האט נאר געזאגט פון צען, אבער, זאגט דער רמב"ם, קענסטו מאכן פונקט אזוי גרינג פאר צוואנציג, פאר צוויי, פאר דריי, וכדומה. אדער ווילסטו מאכן פאר צוואנציג, פאר דרייסיג, פערציג, ביז הונדערט, וואס ער האט נישט געמאכט. **ודבר גלוי וידוע, מאחר שידעת מהלך יום אחד,** וויסטו אלעס.

קשיא: פארוואס האט דער רמב"ם געמאכט עשרת אלפים יום?

יעצט זאגט דער רמב"ם, וועלכע נאמבערס דארפסטו עכט האבן? ס'איז אינטערעסאנט, ווייל דער רמב"ם האט פריער געמאכט צען טויזנט טעג, און ער גייט קיינמאל נישט נוצן די צען טויזנט טעג נאמבערס, ווייל ער גייט אלעמאל גיין מיט יארן, אזוי ווי ער זאגט יעצט. איך ווייס נישט פארוואס ער האט געמאכט די פריערדיגע נאמבער. אפשר האט ער פשוט געוואלט אויסלערנען וויאזוי די מעט ארבעט? איך ווייס נישט.

הלכה ד: וואס דארף מען טאקע האבן גרייט — כ"ט יום, חודש, און שנה

Speaker 1

זאגט דער רמב"ם, וואס דארפסטו אלעמאל געדענקען איז אזוי: **וראוי להיות מוכן וידוע מהלך אמצע השמש לתשעה ועשרים יום,** ווי סאך די זון גייט אדורך אין ניין און צוואנציג טעג. און, ס'טייטש, זאלסטו וויסן וויפיל די זון גייט אדורך אין א חודש, און וויפיל די זון גייט אדורך אין א יאר, אין א יאר פון די לבנה, נישט פון די זון. **שהן ימי שנת הלבנה בזמן שחודשיה כסדרן,** ווען די חדשים זענען כסדרן, ס'טייטש די אמאנט פון חדשים מעוברות איז די זעלבע סאך ווי די נישט מעוברות, ווי מיר האבן געלערנט פריער. דאס איז די נארמאלע, די עווערעדזש יאר כלי, 354 דעיס.

איז ער מסביר, **שבזמן שהיו לך תוצאות אלו מוכנים,** ווען דו וויסט וויפיל די לבנה גייט דורך אין א חודש און אין א יאר, **יהיה החשבון קל עליך לראות הירח,** וועסטו גרינגער קענען זען די ירח. **שתשעה ועשרים יום גמורים מליל ראיה עד ליל ראיה של חודש הבא.** ווייל א חודש חסר

זאגט דער רמב"ם אזוי, יא? **ווי סאך גייט די הימל אויף די... ס'פארט די לבנה אויף די... ס'איז די זון אויף די הימל ביום אחד. דאס א טאג איז ארבעה עשרה שעות.** יא. זאגט דער רמב"ם, איך וועל דאך זאגן די נאמבער. **ס'גייט דורך תשעה וחמשים חלקים.**

וואס איז די תירוץ? ער האט אונז אויסגעלערנט אין די פריערדיגע פרק אז ס'איז דא... ניין, ס'איז דא דריי הונדערט זעכציג דעגריס, מ'רופט איין די קרימע מעלות, און יעדן טאג גייט עס אביסל ווייניגער ווי איין גאנצע מעלה, ווייל יעדע מעלה צוטיילט זיך אויף זעכציג חלקים. און אונז האבן מיר געלערנט אז די זון, דו קענסט טראכטן דאס פשוט, אז דו קענסט טראכטן אז די זון גייט ארום די וועלט אין די מזלות, יא, אין דריי הונדערט און פינף און זעכציג טעג, און מעלות זענען דא דריי הונדערט און זעכציג. קומט אויס אז ס'גייט אביסל סלאוער ווי א מעלה. ווי זאך איז דאס פונקטליך? **ניין און פופציג חלקים, און פון די חלקים נאך אכט סעקונדעס.** דו קענסט עס רופן מינוטן, ווייל ס'איז זעכציג פון אכט מעלה און אכט סעקונדעס, און די סימן איז א טייך.

מהלך השמש לעשרה ימים, למאה ימים, לאלף ימים

נישט צען, ניין, כמעט צען. און... ריין. **איין און פופציג חלקים, און... און דריי און צוואנציג סעקונדעס.** און ס'האט א סימן, און איך גיי נישט אריינגיין נאר אין די קשיא, וועסטו רעכנען וועסטו זען אז ס'איז געווארן אביסל לענגער דא, ס'שטימט נישט פונקטליך די מאפ.

חידוש: דער רמב"ם האט פאראייפאכט די נומערן

און דאס איז איינע פון די פלעצער וואו דער רמב"ם האט געמאכט סימפלער. דאס הייסט, וויבאלד אמת'דיג איז **די מהלך השמש בן צעיר ביום אחד** איז נישט נאר נ"ט חלקים און ח' שניות, ס'איז אמת'דיג דא אויך שלישיות און רביעיות, אזוי ווי מיר האבן געלערנט פריער אז ס'איז דא דאס, אבער ואין טאג איז עס נישט נוגע. און ביי איין טאג איז נישט געווען, האט עס נישט דער רמב"ם נישט געזאגט. אבער ביי צען טעג... רייט.

חידוש: דער רמב"ם גיט מסקנות, נישט חשבונות

אבער ער זאגט אונז אפילו נישט דאס, ווייל דער רמב"ם איז מטרה דא נישט אונז זאלן וויסן צו מאכן די חשבונות. ער זאגט אונז נאר די מסקנות. דו קענסט דאס נוצן. אויב דו ווילסט וויסן צען טעג שפעטער, וועסטו גלייבן דעם רמב"ם, וועסטו האבן די ריכטיגע נומער. מער ווייניגער, איך ווייס דאך. ער זאגט עס אפילו נישט דא, ער זאגט דיר נישט אפילו וויאזוי צו מאכן די מעט. ער זאגט דיר נאר די מסקנא.

אין אנדערע ווערטער, די פרק דארף מען לערנען בתור מסקנות, נישט בתור נמצא. איז נישט, ממילא זאלסטו רעכענען, אז איך האב דא אביסל גערעכנט, איך האב געוואלט זען ווי ס'קומט אויס. אבער דער רמב"ם וויל נישט, דאס איז דיין דפקא דא. פאר מענטשן וואס האלטן נישט ביים דאס צו רעכענען, ער וויל נישט מאכן 10x59. ער וויל מאכן 10x591, וואלט דער רמב"ם דאך גלייך געדארפט פארענטפערן, אבער ס'שטימט דאך נישט, און ער וועט דין מסביר זיין. ניין, דער רמב"ם וויל אז דו זאלסט פשוט קוקן אין דער רמב"ם'ס ליסט, איין טאג וועסטו רעכענען 598. צענטיג טעג וועסטו רעכענען תנא כ"ג.

איינער וואס קלערט אריין זעט אז דא איז סודענלי צוריקגעקומען נאך. יא, די למדים וועלן דאס וויסן, אבער דאס פאר צו וויסן צו רעכענען דארפסטו נישט דאס וויסן, ווייל דער רמב"ם'ס נאמבערס גייען דיר העלפן פאר וואס דו דארפסט טון.

ער זאגט פשוט ווי ווייט די זון גייט אין איין טאג, אין צען טעג, אין הונדערט טעג. יא? זאגט דער רמב"ם, זאג עס אויף נאמבערס, ווייל קיינער ווייסט נישט דאס נאמבער. **אכט און ניינציג מעלות, דריי און דרייסיג חלקים, און דריי און פופציג סעקונדעס.** דאס איז ווי ווייט די זון פארט אין הונדערט טעג.

מהלך השמש לאלף ימים — שארית מהלך

Speaker 1:

רייט, וואס דאס מיינט איז לויט זייער חשבון פשוט אז זיי האבן געלערנט, זיי האבן געהאלטן אז די לבנה, די זון, און אלע כוכבי לכת דרייען זיך אויף א פונקטליכע סירקל, אבער דער פונקטליכער סירקל, פארגעס פון די גלגל, דער פונקטליכער סירקל, אבער דער פונקטליכער סירקל, די וועלט איז נישט פונקט אינמיטן יענע פונקטליכע סירקל. ממילא, ממילא, סאמטיים איז עס ביי אונז סלאוער, סאמטיים איז עס ווייטער אויב עס איז אויף די אנדערע זייט. ווען עס איז די ווייטסטע פון אונז, דאס הייסט די גובה.

יעצט, די גובה אליינס, סאמאהא איז דא נאך א גלגל וואס דרייט די גאנצע גלגל, איך האב נישט פארשטאנען פונקטליך וויאזוי, סאמאהא די גלגל אליינס דרייט זיך. דאס הייסט, וואו, וועלכע זייט פון די וועלט כאילו וועט זיין די ווייטסטע, אין אנדערע ווערטער, ביי וועלכע דעגרי, רייט? ווייל וואו וועט זיין די ווייטסטע פלאץ וואס די זון איז פון די וועלט, טוישט זיך כסדר. עס בלייבט נישט אלעמאל די זעלבע, עס טוישט זיך זייער סלאולי.

זאגט דער רמב"ם, **ועושה הנקודה**, יא, די מערסטע, **ועושה הנקודה של גלגל השמש ושאר הכוכבים חוץ מן הירח**, וואס איז די העכסטע פוינט דערפון איז אייביג די זעלבע הויכקייט, **סובבות בשוה**. ניין, ניין. עס דרייט זיך, עס דרייט זיך גלייך מיינט צו זאגן עס האט עפעס א דריידל, אזוי ווי אלע דריידלעך זענען גלייך, אבער עס רוקט זיך, **ומהלכה**, דאס הייסט עס דרייט זיך ארום אויך די וועלט, אבער עס פארט בערך יעדע זיבעציג יאר איין דעגרי, איין מעלה. נישט ער גייט העכער, עס טוישט זיך אויף וועלכע זייט פון די וועלט. עס דרייט זיך.

משל: ווי א בארג וואס דרייט זיך

Speaker 1:

דו קענסט אנקוקן אזוי ווי א בארג, רייט? לאמיר זאגן, כביכול, עס איז נישט אמת'דיג אזוי ווי א בארג, אבער אויב דו קוקסט אן אזוי ווי א בארג, די שפיץ פון די בארג דרייט זיך ארום די וועלט אויכעט. שטימט? יא.

Speaker 2:

נישט, די גלגל האט נישט קיין פיק, אלע גלגלים זענען א פערפעקט סירקל. ס'איז די גאנצע פוינט פון א גלגל איז א פערפעקט סירקל.

Speaker 1:

אבער אויב דו קוקסט פון די וועלט, איז עס כאילו קענסטו זען ווי א בארג, ווייל דא איז ער די ווייטסטע. יעצט, וואו איז ער די ווייטסטע? ביי צפון פון די וועלט, ביי דרום פון די וועלט, אין אנדערע ווערטער? ביי וועלכע דיגרי פון די וועלט? טוישט זיך. אמאל איז עס ביי צפון, אמאל איז ביי דרום. עס רוקט זיך אליינס אויף א פערפעקט סירקל. די גאנצע זאך דרייט זיך אויכעט, ווייל ס'איז דא נאך עפעס א גלגל וואס דרייט יענץ, און יענץ נעמט זייער לאנג. ס'נעמט זיבעציג יאר איין דעגרי, סא ס'נעמט דריי הונדערט און זעכציג מאל זיבעציג יאר אדורכצוגיין די גאנצע סדר, פארשטייט? אבער ס'רוקט זיך זייער צוביסלעך.

יעצט, די נקודה הייסט גובה, אזוי רופט מען עס.

מהלך גובה השמש — נומערן

Speaker 1:

יעצט זאגט דער רמב"ם, וויבאלד מ'גייט דארפן דאס וויסן אויכעט, יעדע טאג וואס מ'גייט רעכענען די ראייה גייען אונז דארפן וויסן וואו דער גובה השמש איז היינט, ווייל דאס גייט מאכן א חלק. זאגט דער רמב"ם, מ'גייט דאך מאכן א חלק, **מהלכו בכל עשרה ימים, שניה אחת וחצי שניה**, יעדע צען טעג גייט עס העכער, ס'רוקט זיך ארום די וועלט איינס און א האלב סעקונדע. **שהיא שלשים שלישיות**. יא, דאס איז פשוט.

וויפיל סעקונדעס רוקט זיך עס אין הונדערט טעג? אין הונדערט טעג איז פופצן סעקונדעס. און אין טויזנט טעג ווערט עס שוין צוויי חלקים אין דרייסיג סעקונדעס. **ומהלכו ליום איז חמשה ועשרים חלקים. ונמצא מהלכו לתשעה ועשרים יום על ארבע שניות. מהלכו בשנה כסדרה איז**

איז ניין און צוואנציג, פונקט ניין און צוואנציג טעג פון איין ראייה צו די צווייטע ראייה. **וכן בכל חודש וחודש אין פחות מתשעה ועשרים ולא יותר. שאין חובתינו בכל החשבונות עולה לדעת הראיה לבד.** ס'איז טאקע דא ווען מ'מאכט אן עקסטערע טאג, און יענץ איז אבער פאר אן אנדערע חשבון.

פארוואס דווקא כ"ט יום

רייט, דער חודש הראיה איז קיינמאל נישט מער ווי ניין און צוואנציג א האלב טעג, רייט? ס'מוז דאך זיין, אונז מאכן ראש חודש גאנצע טעג. אבער יעצט וואס דו רעכנסט די ראייה, דארפסטו קיינמאל נישט קיין נאמבער מער ווי 29, ווייל ס'נעמט קיינמאל נישט מער ווי 29 טעג צווישן איין ראייה און די צווייטע. דאס הייסט, אויב יא, איז ענימער נישט קיין ספק. דער ספק איז דאך נאר די דרייסיגסטע טאג. רייט?

שנה סדורה פלוס איין טאג

זאגט דער רמב"ם, **וכן די זעלבע זאך לגבי די יאר**, פון די אל ראייה פון איין חודש איז אלעמאל א שנה סדירה, אדער אמאל א שנה סדירה פלוס איין טאג. ס'איז קיינמאל נישט ווייניגער לכאורה, הגם מ'דארף רעכענען דאס צו ס'שטימט, אבער אזוי זאגט דער רמב"ם. אויב ס'איז געווען אלע מלאים, דו געדענקסט דאך אז צווישן א... חודש און חודש איז דא אביסל מער ווי כ"ט י"ב, וועגן דעם מאכן זיי דאך סאמטעמס א יאר וואס איז דריי הונדערט פינף און פופציג טעג. סא ממילא קען אמאל זיין אז די לבנה זאל נעמען נאך איין טאג אנצוקומען.

דער רמב"ם גייט דיר זאגן די פארטיגע נומערן

זאגט דער רמב"ם, יעצט, דער רמב"ם האט דאך פריער געזאגט אז דו זאלסט זיין גרייט. ווען ער זאגט דו זאלסט זיין גרייט, מיינט ער נישט אז דו דארפסט דאך אליינס רעכענען, ער גייט דיר זאגן וואס ס'איז.

חישוב מהלך וגובה השמש — דוגמאות מעשיות**סימנים למהלך השמש****Speaker 1:**

איך האלט אז מ'דארף זאגן די אלע סימנים אזוי, ווייל נישט העלפט אונז נישט. און די זעלבע זאך, השנה סדורה? נישט פאר מיר? אוי יא! דו געדענקסט זיך אויף כ"ט י"ב תשס"ג שוין? אויב איך וואלט געזאגט ניין און צוואנציג, צוויי הונדערט, זיבן הונדערט, דריי און איינער, וואלטסטו קיינמאל נישט געדענקט. און אויף א השנה סדורה קומט אויס 34, און די סימן איז ש"ח נ"ה. דאס איז די נוסח פון מהלך השמש.

עד כאן וואס דו האסט געטראגט, איך וועל דיר געבן נאמבערס וויפיל דעגריס, נישט ווי לאנג א חודש איז. וויפיל דעגריס ס'פארט אין א טאג, און אויף דעם האב איך געזאגט א צענטיג א חודש א יאר, וואס דאס גייט אונז העלפן וויסן וואו די זון איז עני טיים.

גובה השמש — וואס איז דאס?**Speaker 1:**

יעצט איז דא נאך א זאך וואס מיר דארפן וויסן וועגן די זון כדי צו רעכענען די חשבונות אריה, ווייל דאס איז נישט סתם וואס ס'איז, נאר וואו די גובה השמש איז, וואס מ'גייט טון מיט די גובה השמש, און מ'זעט שפעטער אין די חשבונות. אבער קודם דער רמב"ם מסביר, וואס איז די גובה השמש? און די גובה השמש רוקט זיך אויכעט. דאס הייסט, חוץ פון דעם וואס די זון רוקט זיך סתם אין די הימל, איז די גובה השמש רוקט זיך אויכעט. ממילא דארף מען וויסן וואו יענץ איז.

זאגט ער די זעלבע זאך פאר די גובה השמש, פאר די זעלבע חשבון. דער רמב"ם מסביר. **נקודה אחת יש בגלגל השמש**, דער גלגל וואו די שמש דרייט זיך איז דא א געוויסע פוינט, **וכן בשאר גלגלי שבעה כוכבים**, און אלע, **אז די כוכב וועט זיין גבוה מעל הארץ כמה וכמה**, עס איז דא א פיק וואו דארטן איז די גלגל די העכסטע.

הסבר: די עקסענטרישע סירקל

יעצט, א טאג הייבט זיך נישט אלעמאל אן די זעלבע צייט. נאך הונדערט טעג קען שוין זיין די שקיעה אסאך פריער אדער שפעטער, וואס עווער.

זאגט דער רמב"ם, זארג דיך נישט, מ'וועט שוין עצה געבן מיט דעם שפעטער. דער אמצע, יא, דער מקום אמצע השמש אמצעי, ס'קומט אויס פון דעם, קען זיין אמאל תחלת הלילה בשעה, וואס אזוי ווי אויב ס'איז פונקט אין די זעלבע תקופה פון די יאר? פאר די שקיעה א שעה אדער נאך די שקיעה א שעה. און זארג דיך נישט מיט דעם, ווייל אונז וועלן עס משלים זיין ווען אונז וועלן אנקומען די אמצע ירח. דו געדענקסט דאך אז די גאנצע חשבון איז דאך צו וויסן וואו די לבנה איז, און זיי גייען דאך צוזאמברעכן די זון און די לבנה. זאגט אים, דעמאלטס וועט מען שוין צאלן סאמהאו פאר דעם זאך, אז נישט אלע טעג זענען די זעלבע.

כללים — ווי מען רעכנט פאר אלעמאל

Speaker 1

זאגט דער רמב"ם, די זעלבע זאך וועסטו טון פאר אייביג, אפילו נאך טויזנט יאר, אזוי ווי היינט, ס'איז שוין כמעט טויזנט יאר נאך דער רמב"ם האט דאס געשריבן, נאך נישט גאנץ טויזנט יאר, אבער ס'איז שוין אין תש"ה, זיי האלטן שוין אין ניינדערט יאר נאכדעם. וועסטו צוזאמנעמען די שארית, האסט צוגעלייגט אויף די עיקר, וועסטו געוואוסט וויאזוי צו טון לגבי די יראים. יא, די זעלבע זאך, דער רמב"ם האט דאך נישט געזאגט נאמבערס פאר די יראים, אבער עני כוחות, די רגע וואס דו ווייסט וויפיל ס'גייט אין איין טאג, און דו ווייסט א פלאץ פון אנצוהייבן, וועסטו צוזאמנעמען וויפיל טעג און וויפיל יאר דו הייבסט אן.

די זעלבע זאך וועסטו טון מיט די גובה השמש. דער רמב"ם האט אפילו נישט געזאגט יעצט די חשבון פון גובה השמש, אבער די זעלבע זאך, לייג צו וויפיל ס'פארט יעדן טאג אויף די עיקר, און וועסטו וויסן וואו די גובה השמש איז היינט.

פלעקסיבילקייט — מען קען מאכן אן אנדערן עיקר

Speaker 1

די זעלבע זאך זאגט דער רמב"ם, דו מוזט נישט גיין מיט מיין עיקר, דו קענסט מאכן עני אנדערע עיקר. דאס הייסט, די רגע וואס דו ווייסט שוין, דארפטו דאך נישט רעכענען—

הלכה ג (המשך) — הרשות בידך: ווי מ'שטעלט אויף אן אנדער עיקר

דער רמב"ם'ס מעטאד: מ'קען אנהייבן פון וואו מ'וויל

Speaker 1

דו קענסט טון, הרשות בידך, דו קענסט עס אנהייבן פון די אנהייב פון א מחזור, אדער אנהייב פון עפעס א הונדערט יאר, האוועווער ס'איז דיר געשמאק. יא, ער מיינט, הרשות בידך מיינט ער צו זאגן די חשבון וועט ארבעטן, ווייל ס'איז דאך די זעלבע זאך. רייט. אויב דו ווילסט מאכן פאר עיקר זה, אדער לאחר כמה שנים זה, דרך קיצור, ס'איז נישט קיין חילוק וואס דו טוסט. די דרך איז פשוט, און ער זאגט איבער.

Speaker 2

וואס זאגט ער איבער נאכאמאל?

Speaker 1

ניין, זיין דרך איז צו רעכענען גאנצע יארן. דאס האב איך געזאגט פריער. פריער האט ער געזאגט אז ס'גייט מיט צען טויזנט טעג. יעצט רעכנט ער טאקע שנים פשוטות, יא, אבער ער זאגט אז סאמטיי דארף מען מאכן אנדערש, ווייל אויב דו ווילסט אנהייבן די עיקר ערגעץ אנדערש, וועסטו דארפן טון אזוי.

וואס דער רמב"ם דערקלערט: די טיפן פון יארן און ווי מ'רעכנט זיי

Speaker 1

זאגט ער, דו ווייסט דאך אז די מהלך השמש איז א שנה סדורה, אדער ניין און צוואנציג טעג, אדער איין טאג. און יעדער איינער ווייסט אז די שנה וואס

דריי און פופציג שניות. ניין, דריי און פופציג צדיק. קיצור, דאס וועסטו וויסן כדי צו וויסן וואו דער גובה איז.

דוגמא פון חשבון — מהלך ומקום השמש

העיקר — דער אנהייב-פונקט

Speaker 1

יעצט גייט דער רמב"ם געבן א דוגמא פון מאכן דעם חשבון לויט זיין עיקר פון ביידע, נישט פון די גובה, פון די מהלך און פון די גובה, פון ביידע. ווייל איך האב יעצט געזאגט סך הכל די דיסטענס איז. איך האב יעצט געזאגט ווי לאנג וויפיל פארט דער שמש אין הונדערט טעג? האט ער געזאגט וויפיל דער גובה פארט אין הונדערט טעג? קענסטו פשוט רעכענען. יא? נישט ווי מען האלט יעצט, פון וואו מען הייבט אן זיין חשבון.

אלע חשבונות וואס האבן געלערנט, דער רמב"ם'ס פוינט דא איז... פון די רמב"ם'ס, יא? אלע חשבונות דא זענען נישט כדי צו וויסן גארנישט. ס'איז פלעין אז מען דארף אנהייבן... עקזעקטלי. דארפט נאר גלייבן דעם רמב"ם אז פון דארט, דעמאלטס איז געווען אזוי, און ממילא תתרו.

ממילא, זאגט דער רמב"ם, הייבסט אן פון אזוי ווי מיר האבן געלערנט פון **תחלת ליל חמישי**, וואס דאס איז **ג' ניסן שנת ד'תתקל"ח**, רייט? און דעמאלטס, וואו איז דער זון געווען? פארציילט דאך דער רמב"ם, **זיבן מעלות און דריי חלקים און צוויי און דרייסיג סעקונדעס פון מזל טלה**, וואס איז דאך ניסן. יא, איז דאך א סימן **זגל"ב**.

דעמאלטס, דאס איז דאך די גובה השמש. דער רמב"ם זאגט דאך אזוי ווי כהלכותא בלי תמיא, ער זאגט דאך א פאקט. דעמאלטס איז די גובה השמש געווען **זעקס און צוואנציג מעלות און פינף און פערציג חלקים און אכט שניות פון מזל תאומים**. דו געדענקסט, מזל תאומים איז די דריטע מזל, ס'מיינט שוין אליינס זעכציג דעגריס וכו'. קומט אויס א סימן **כ"ו מ"ח**.

ווי מען רעכנט פון דעם עיקר

Speaker 1

יעצט, אויב דו ווילסט וויסן עני חשבון פון היינט און ווייטער, וועסטו טון פון יענער, דו ווילסט וויסן מקום השמש פון די מהלך הממוצע. יעצט, זיי האבן שוין געלערנט וואס מיינט מהלך הממוצע, לאפוקי די מהלך האמיתי. עני צייט, וועסטו נעמען וויפיל טעג פון יום העיקר, וואס דאס איז ג' ניסן ד'תתקל"ח. און עס וועט מאכן די מעסט, וואס מ'האט פריער געזאגט, וועסטו וויסן, וועסט צולייגן אלעס אויף די עיקר, און עס וועט מאכן די זעלבע קביץ מין אל מינו, יא? אזוי ווי מ'האט געלערנט, קומט אויס ווייסטו וואו די מקום השמש איז פאר יענעם טאג.

דוגמא: הונדערט טעג נאך דעם עיקר

Speaker 1

און ער געבט אן עקזעמפל, איך גיי שנעל, ווייל ס'איז אלע ספרים פשוטים ביותר, ס'איז נאר אינטערעסאנט אויב איינער וויל ממש רעכענען. אויב דו ווילסט וויסן וואו די שמש איז, די אנהייב פון שבת, וואס דאס איז **י"ד תמוז** פון די יאר, ער מיינט צו זאגן פונקטליך הונדערטער טעג נאך ג' ניסן, מאך א חשבון וועסטו זען. וועסטו וויסן אז דאס איז פונקטליך הונדערט טעג, נעמסט די מהלך פון הונדערט טעג וואס האבן שוין געזאגט פריער אז ס'איז **צח ל"ג**, לייגסט עס צו פון **צ"ז**, ווי דארט איז געווען די זון. קומט אויס, היינט איז עס **ק"ה ל"ז כ"ה**.

וואו איז קי"פ? קי"פ איז מזל סרטן, ווייל דאס מזל סרטן איז פערטע, די פיפטע מזל, איך געדענק שוין נישט, יא, ווייל דאס איז קי"פ איז פופצן מעלות פון די מזל סרטן און זיבן און דרייסיג חלקים פון די זעכצנסטע מעלה פון די מזל. זייער פשוט.

באמערקונג: אומגלייכע טעג

Speaker 1

זאגט דער רבי, אן אינטערעסאנטע זאך. זאלסט וויסן, אז מ'האט דאך יעצט גערעכנט וויפיל לויט גאנצע טעג, גאנצע טעג פון פיר און צוואנציג שעה.

זאגט דער רמב"ם, האסט נישט קיין טענות אויף מיר, איך קען עס צוריק... קענסטו רעכענען בעקווארדס. וויסטו וואס? גיי צוריק צו וועגן, דו וועסט וויסן וואו די זון איז געווען ביי בריאת העולם. אפשר דאס איז די סוד פארוואס ער איז מאריך דא, ווייל דו זעסט, ער איז מאריך אויך בעקווארדס. אבער ס'קען פשוט זיין אז פאר א געוויסע צורך וועט א מענטש גרינגער זיין צו האבן א נאמבער וואס איז אייווען, וואס קומט אויס עפעס אן אנדערע צייט וואס זאל אים אנהייבן. ס'איז נישט קיין חילוק.

דער יסוד פון דעם גאנצן חשבון: א קדמה צו א פראקטישע רעכענונג

Speaker 1

די גאנצע זאך איז נאר ממש פראקטיש, ווייל ער זאגט דאך נישט גארנישט וועגן... איך מיינ, אביסל די ריעליטי פון...

Speaker 2

יא, ס'איז א קדמה צו א פראקטישע חשבון.

Speaker 1

ס'ארבעט נאר אויב דו גלייבסט דעם רמב"ם אז די זון איז געווען אין דעם פלאץ אין דער צייט, און ס'פארט יעדן טאג אזויפיל טעג, מאכסטו פלאס. דאס איז די גאנצע.

Speaker 2

האבן זיי געלערנט א גאנצע פרק רמב"ם היינט.

חודשיה שלימים איז איין טאג מער, און די חסרים איז איין טאג ווייניגער. און מעוברת איז אדער דרייסיג אדער איינס און דרייסיג אדער ניין און צוואנציג טעג מער פון די שנה סדורה, וואס פון דארט רעכנט ער.

בקיזור, וועסטו מאכן פשוט. ס'איז זייער פשוט, ס'איז אזוי סימפל, דער רמב"ם איז דאך נישט א קינדערגארטן רבי דא. ער זאגט, אז דו וויסט שוין, וועסטו אויספירן ווי דו ווילסט, וועסטו אנקומען פון וואס איך האב דיר געזאגט, וועסטו אנקומען צו די יאר וואו דו ביסט. לייג צו לויט וויפיל יארן ס'איז געווען, צו ס'איז געווען א שנה חסרה, מיר האבן שוין געלערנט פריער וויאזוי מ'רעכנט וועלכע יאר איז די יאר. וועט דיר אנקומען די אמצע פון וועלכע דו ווילסט, און דארט וועסטו אננעמען נאכאמאל דיין עיקר. אדער וועסטו מאכן מיינוס, דו ווילסט גיין פאר די רמב"ם'ס עיקר, וועסטו מאכן פאר די רמב"ם'ס עיקר.

די זעלבע זאך וועסטו טון מיט די ירח, שאר כוכבים, אויב דו וויסט פון ווי לאנג זיי זענען. בקיזור, לסכום יתברך מכלל דברינו, כשם שטייט דאך אמצע השמש. יא.

פארוואס איז דער רמב"ם מאריך דא? א מעגליכע הסבר

Speaker 1

איך ווייס אז דער רמב"ם אפשר מיינט דא צו זאגן... איך ווייס נישט. אבער ס'איז דברים פשוטים. אפשר מיינט ער צו זאגן, ווייל מ'געדענקט אז ס'איז דא עפעס א קאנספירענץ דא פארוואס דער רמב"ם האט געמאכט א נייע עיקר. ווייל דער עיקר וואס די גמרא רעכנט איז אלעמאל בריאת העולם, דער מולד בהר"ד אדער די תקופת ניסן הראשונה.